

Els científics s'espavilen per sobreviure a les retallades

◉ Els centres competeixen per fons europeus i busquen pactes amb empreses

◉ Molts instituts obtenen gran part del seu pressupost fora de l'Administració

ANTONIO MADRIDEJOS
BARCELONA

Les universitats i els centres de recerca catalans busquen alternatives per fer front a les retallades i no dependre tant de l'Administració, però el que és clar és que els grans i més competitius parteixen amb avantatge. «En una situació com l'actual, amb menys recursos públics, els instituts d'excel·lència avancen i els més mal preparats ho passen pitjor. Això és la guerra», sintetitza Joan Guinovart, director de l'Institut de Recerca Biomèdica de Barcelona (IRB). Uns grups han estat viatant en l'apartat de gestió o han aprofundit en la seva relació amb les empreses. Altres han aconseguit fons europeus o patrocini privat. I molts han impulsat les aliances amb altres grups per aconseguir massa crítica i optar a projectes de més envergadura.

«S'han d'afavorir els centres que van bé. En comptes del cafè per a tothom, s'ha de prioritzar», insisteix Guinovart, que posa una de les seves esperances en la creació de l'Agència Espanyola de Recerca, un organisme que de forma independent repartiria els diners dels plans nacionals. En la mateixa línia es pronuncia Lluís Torner, director de l'Institut de Ciències Fotòniques (ICFO), de Castelldefels:

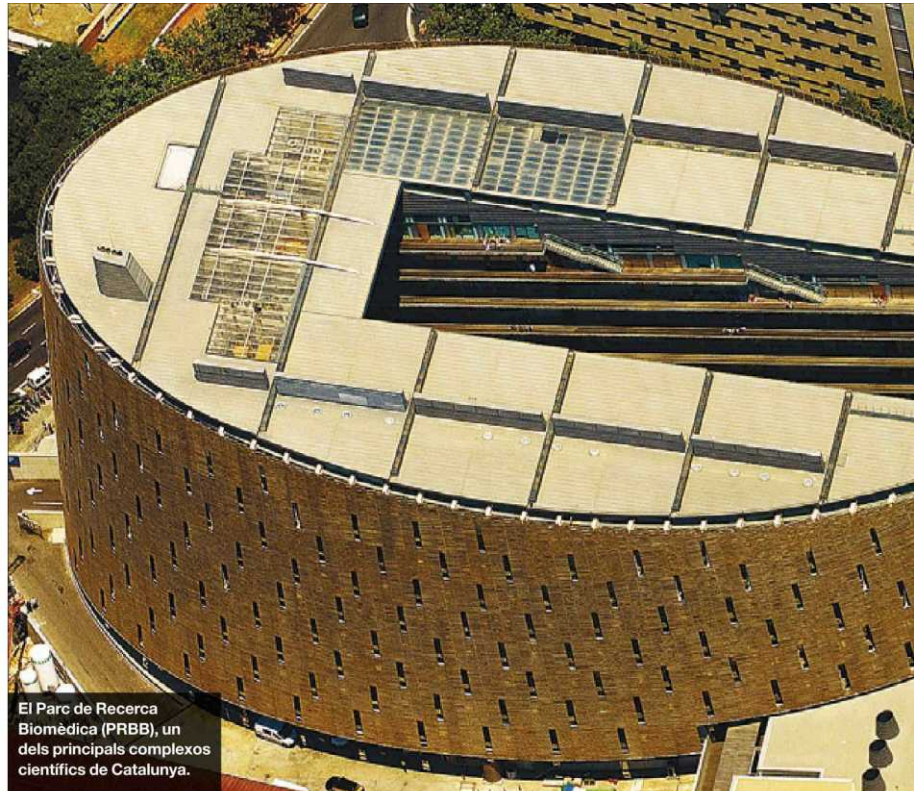
«Més que la quantitat, el que és essencial és invertir bé, seleccionar».

«S'ha d'implantar la cultura de l'avaluació, que a Espanya escasseja, però s'ha d'anar amb compte sobre qui són els bons i qui els dolents», prossegueix Miquel Àngel Pericàs, director de l'ICIQ de Tarragona, centre de referència en l'àmbit de la química, que assumeix que han retallat en «el més prescindible». «Hem salvat el match point, però el que em preocupa és que no sabem si ja hem tocat fons. No tenim garanties», afegeix.

BUSCAR D'ON SIGUI // «Els centres busquem diners d'on sigui, ara i sempre», reitera Torner, que ha viatjat recentment als EUA per buscar acords de col·laboració. L'ICFO, per exemple, es beneficia d'una ajuda milionària donada pel mecenes Pere Mir i la seva fundació Cellex.

Francesc Xavier Grau, rector de la Universitat Rovira i Virgili (URV) i president de l'Associació Catalana d'Universitats Públiques, comenta que les retallades afecten greument la universitat i això repercuteix en els programes científics que s'hi desenvolupen. «És clar que és un problema -afirma el rector-. Les universitats són responsables de dos terços de la recerca científica que es fa a Espanya».

Això sí, no fa falta ser gran per es-

El Parc de Recerca Biomèdica (PRBB), un dels principals complexos científics de Catalunya.

Joan Guinovart IRB BARCELONA

«En una situació com l'actual s'ha de prioritzar. Només els instituts més competitius avançaran»

Miquel À. Pericàs ICIQ TARRAGONA

«Hem salvat el 'match point', però el que em preocupa és que no sabem si ja hem tocat fons»

Francesc Xavier Grau RECTOR DE LA URV

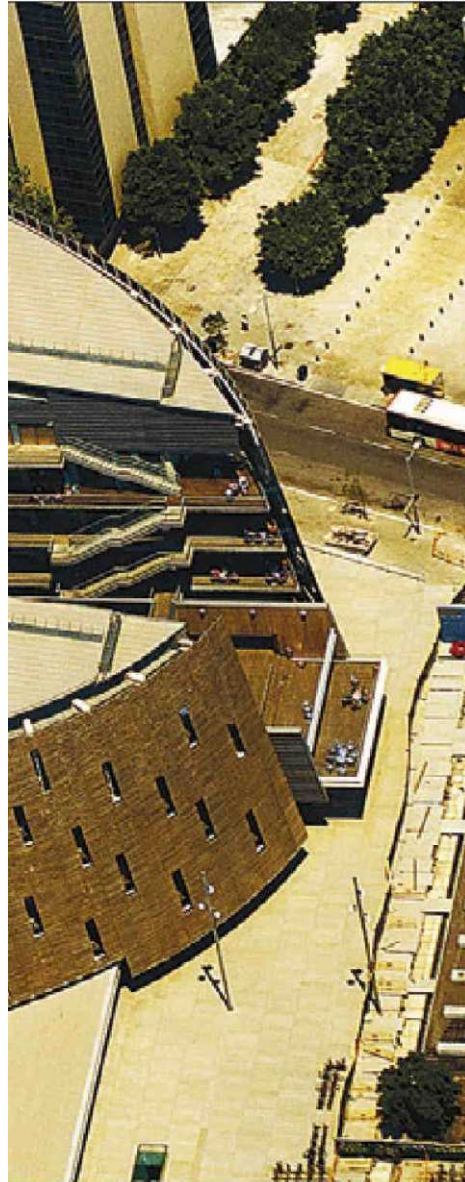
«Les universitats produeixen dos terços de la ciència que es fa a Espanya. És clar que afecten les retallades»

pavilar-se. L'Institut de Paleontologia Crusafont, a Sabadell, ja aconsegueix el 45% del seu pressupost de fons competitius, destaca el seu director, Salvador Moyà-Solà. L'institut està a punt de posar en marxa un TAC especialitzat en anàlisi de grans peces que s'obrirà al sector privat. També treballa com a empresa de serveis per a ajuntaments i similars que volen protegir o donar a conèixer el seu patrimoni arqueològic. Xavier Rodó, director de l'Institut de Ciències del Clima (IC3), insisteix en un altre aspecte: la singularitat del producte. «Malgrat la nostra joventut, som únics a Espanya i ja ens diferenciem internacionalment. És essencial».

«Nosaltres ja vam ajustar fa dos anys les perspectives de creixement a les possibilitats reals», prossegueix Pericàs. «Hem moderat l'en-

XAVIER JUBIERRE

trada de grups nous, una cosa que pot ser molt dolenta si la prolonguem més. Aquí el més important és que entri gent nova», afegeix. L'ICIQ obté el 52% del seu pressupost de fons competitiu. «La recerca del sector públic ja té una mida adequada i funciona bé com a substrat. El que falla és el sector privat. Tenim uns empresaris amb poca cultura innovadora», afirma el director de l'ICIQ.

En acords amb empreses, un institut punter és el Barcelona Supercomputing Centre (BSC), amb els seus potents ordinadors: «Treballem colze a colze amb grans empreses com Repsol i Iberdrola», diu Francesc Subirada, el seu director associat. Són contractes per valor de dos milions d'euros anuals. ≡

L'estat de la ciència i l'educació

Durant els temps d'eufòria i nous recursos, crec que en matèria de política científica les coses es van fer relativament bé, sobretot a Catalunya. Ara van malament i és molt fàcil opinar sobre els excessos viscuts. Em pregunto on estaven aquests opinadors en aquells temps, quan el nostre grau de desenvolupament econòmic i social no es corresponia amb el retard i la mida del sistema científic. Les diferents administracions han fet un esforç importantíssim en els últims 15 anys, ja que partiem de molt avall i per això l'esforç llueix poc. El resultat és una estructura que pateix un excessiu pes del sector públic, en termes relatius és

Anàlisi

Jordi Camí

FUNDACIÓ PASQUAL MARAGALL I UJPF

Finançar amb diner públic només el que va molt bé

clar, perquè el privat no ha estat a l'altura. iPer cada euro públic han aparegut tan sols 31 cèntims privats, quan la relació ideal hauria de ser la inversa d'1 a 3! Així passa als Estats Units en el sector biomè-

dic. En definitiva, tenim un sistema fràgil, asimètric, amb poca tracció i de mida petita.

Si la crítica que es va fer fa uns anys als defectes estructurals que comportava un creixement tan ac-

celerat no va tenir efecte, ara tot s'ha tornat rigorosament vigent. Davant els ajustos inevitables, l'objectiu és conservar el millor que tenim, i molt en particular els extraordinaris científics que s'han captat de tot el món (molts són nostres i formats a tot arreu). No és un objectiu senzill: el millor talent és el més mòbil i ensuma ràpidament la incertesa. Reclamar un sacrifici selectiu és la via per preservar el que s'ha aconseguit fins ara.

S'ha de reconèixer que tenim molta investigació prescindible. Els indicadors ens diuen que la proporció de recerca excessivament incrementalista o sense rellevància és probablement desmesurada. Retallar per aquí és molt impopu-

lar, però parlem de molts diners. El contrari equival a regar pedres. A més, fer investigació amb diner públic ni és un dret individual ni tothom està preparat pel fet d'ocupar un càrrec acadèmic o una plaça en un hospital, per posar un parell d'exemples. I el més important, hem de ser capaços de justificar el que fem davant qualsevol, sigui un treballador que pateix pel seu lloc de treball, sigui un dirigent polític. Abans de reclamar el que no és justificable, tenim el gran repte d'explicar-nos millor i argumentar amb solidesa el que fem i per què ho fem.

Finançar només el que va molt bé és una mesura tan sensata com difícil d'implementar. És també

l'única manera d'aflo­rar recur­sos per assumir nous projectes i noves iniciatives a les quals se­rà necessari donar cabuda. Ca­buda només si aquestes són ca­paces de marcar un abans i un després en innovació, tant d'ob­jectius com en matèria organit­zativa, només si atrauen la gent més jove i el nou talent, essen­cial per a la renovació, només si omplen nínxols i ens preser­ven en les cotes més altes d'in­ternacionalització i competi­vitat. El model del sistema de R+D de Catalunya no pot ser el nord-americà fet a petita escala, requereix un conjunt de singu­laritats i dreceres. Però això és un altre tema. ≡